Christina Petrea Larsen, Sarah Grube Jakobsen og Anne-Katrine Thrue Mikkelsen

KÆRESTEVOLDSRAMTE UNGE

Center for Selvmordsforskning

Kærestevoldsramte unge

1. udgave, 1. oplag, 2019
ISBN: 978-87-93124-47-9

© Forfatterne og Center for Selv-mordsforskning Odense, 2019

Udgivet af Center for Selvmordsforskning

Bangs Boder 28-30. st. th.
5000 Odense C

Tel: (+45) 66 13 88 11

E-mail: info@cfsmail.dk

Hjemmeside: www.selvmordsforskning.dk

Forord

I 2014 kom regeringen med den nationale handlingsplan: ”Indsats mod vold i familien og i nære relationer”. Det daværende ministerie for Børn, Undervisning og Ligestilling valgte fire indsatsområder med tilhørende aktiviteter i relation til vold, som skulle supplere det eksisterende system med nye initiativer. Ét af de fire indsatsområder var tidlig indsats i relation til unge, der udsættes for kærestevold. Herunder oprettelse af behandlingstilbud til unge med formålet at bryde voldsspiralen og forhindre, at voldens konsekvenser får betydning for de unges mulighed for at leve et normalt liv med skole, uddannelse og netværk mv.

Center for Selvmordsforskning modtog på baggrund af den nationale handlingsplan en bevilling til gennemførelse af projektet ”Kærestevoldsramte unge”. I projektet indgik en spørgeskemaundersøgelse samt tilbud om vejledningsforløb til de kærestevoldsramte unge.

Spørgeskemaundersøgelsen blev udformet af daværende Centerleder samt medarbejdere tilknyttet Ungdomsbarometeret. To Sygeplejersker var tilknyttet projektet som Travellers vejledere. Statistiske beregninger er foretaget af akademisk medarbejder, Sarah Grube Jakobsen. Rapporten er skrevet og redigeret i samarbejde mellem Christina Petrea Larsen, Sarah Grube Jakobsen og Anne-Katrine Thrue Mikkelsen.

Christina Petrea Larsen

Sundhedsfaglig akademisk medarbejder, Konstitueret Centerleder

November 2019

Indhold

1.0 Baggrund 1
2.0 Metode 3
2.1 Ungdomsbarometeret 3
2.2 Travellers 5
2.3 Statistisk analyse metode 12
3.0 Definitioner 13
3.1 Kærestevold 13
3.2 Selvmordsforsøg 14
3.3 Cutting (vanlig selvskade) 14
3.4 Selvskade 15
3.5 Overvejelser om selvskade 15
3.6 Sårbarhed 16
4.0 Resultater 17
4.1 Køn og alder 17
4.2 Husstand 18
4.3 Uddannelse 20
4.4 Geografi 22
4.5 Type af kærestevold 22
4.5.1 Psykisk kærestevold 24
4.5.2 Fysisk kærestevold 26
4.5.3 Seksuel kærestevold 27
4.6 Fysiske og psykiske konsekvenser 28
4.7 Selvskade/overvejelser om selvskade/sårbarhed 29
5.0 Diskussion og konklusion af metode (Travellers) og dets anvendelighed for målgruppen .. 32
5.1 Manglende deltagere 32
6.0 Diskussion og konklusion på spørgeskemaundersøgelsen 39
7.0 Samlet konklusion 44
8.0 Advarselstegn hos din teenager 46
9.0 Hvis du er udsat for kærestevold 47
10.0 Litteratur 48

1.0 Baggrund

I rapporten ”Kærestevold i Danmark – En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007-2011” (Plauborg, Johansen & Helweg-Larsen, 2012) beskrives, at unge der har været udsat for kærestevold udgør en stor del af det samlede antal voldsudsatte. Ifølge undersøgelsen anslås det, at omkring 10.000 kvinder og 5.500 mænd i alderen 16-24 år årligt udsættes for fysisk vold fra en kæreste, 7.500 kvinder og 5.000 mænd udsættes for psykisk vold fra en kæreste mens 8.500 kvinder og 4.000 mænd udsættes for seksuel vold fra en kæreste (Plauborg et al., 2012). Flere problematikker og konsekvenser knyttes til oplevelsen af vold fra en partner. Af rapporten ”De usynlige følger af kærestevold” (Helweg-Larsen & Plauborg, 2014) fremgår det bl.a., at unge der har været udsat for kærestevold i højere grad er disponeret for psykiske lidelser som angst og depression, som i værste fald kan lede til selvmordsforsøg. Det påpeges endvidere, at unge kvinder, der har været udsat for kærestevold, efterfølgende har et højere forbrug af beroligende medicin i året efter, at volden er ophørt set i forhold til andre ikke-voldsudsatte unge kvinder. Man ser ligeledes en højere forekomst af selvskadende adfærd og generelle trivselsproblemer blandt unge, der har oplevet kærestevold end blandt de unge, som ikke har oplevet vold fra en kæreste (Schütt, Frederiksen & Helweg-Larsen, 2008). Center for Selvmordsforskning udgav i 2015 rapporten ”Kærestevold og dets følger” (Zøllner, 2015) på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt 1886 unge. Selvskade, overvejelser om selvskade og sårbarhed optrådte hyppigere blandt de unge, som havde været udsat for kærestevold, sammenlignet med de, som ikke var voldsramte. Ottosen & Østergaard (2018) konkluderer, at hos personer, som har været udsat for partnervold, ses øget koncentrationsbesvær, hyppigere forbrug af hash og andre euforiserende stoffer, lavere livtilfredshed samt hyppigere forekomst af fysiske og psykiske lidelser som fx depression og stress.

Unge, der har været udsat for kærestevold, kan have svært ved at sige fra over for kærestevolden, da det kan være svært for dem at definere, hvornår der er tale om vold, og hvornår der ikke er (Helweg-Larsen & Plauborg, 2014). De unges problemer kan ofte

være komplekse, og de har derfor brug for hjælp til at bearbejde deres oplevelser. Unge, der har været udsat for kærestevold, søger sjældent hjælp, da de ofte er selvbebrejdende og oplever det som skamfuldt at være offer for kærestevold. Samtidig ser man, at de unge, der har været udsat for kærestevold, har et begrænset kendskab til rådgivningssteder, hvor man kan henvende sig for at få hjælp. De unge selv påpeger, at det er vigtigt at få defineret, hvad kærestevold egentligt indebærer, og få viden om hvilke handlinger og adfærd der knytter sig til kærestevold (Plauborg et al., 2012).

Center for Selvmordsforskning modtog på baggrund af den nationale handlingsplan: ”Indsats mod vold i familien og i nære relationer” (Regeringen, 2014) en bevilling fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling til gennemførelse af projektet ’Kærestevoldsramte unge’.

Projektets formål er at identificere unge i alderen 13-18 år, der har været udsat for kærestevold. Hernæst at igangsætte forskningsbaseret forebyggelse der indbefatter redskaber til at bearbejde negative følger efter kærestevold samt forebygge, at den unge indgår i et nyt voldeligt forhold.

2.0 Metode

Herunder beskrives de metoder, som anvendes i nærværende projekt. Først Ungdomsbarometeret igennem hvilket Centret bl.a. indhenter oplysninger om de unges erfaringer med kærestevold. Herefter programmet Travellers som de unge kærestevoldsramte tilbydes deltagelse i og slutteligt en beskrivelse af den statistiske metode benyttet til beregning af resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen.

2.1 Ungdomsbarometeret

Center for Selvmordsforskning har siden 2001 gennemført en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse - 'Ungdomsbarometeret'. Via Ungdomsbarometeret undersøger Centret bl.a. unges trivsel samt forekomst af selvskadende adfærd, tanker om selvskadende adfærd og sårbarhed. Ungdomsbarometret er et webbaseret elektronisk spørgeskema, hvor deltagerne er anonyme. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelserne giver relevante fagpersoner opdateret viden om unges trivsel. Alle de af landets uddannelsesinstitutioner, som rummer målgruppen 13-19 år, inviteres til deltagelse i spørgeskemaundersøgelsen. Den enkelte institutions ledelse træffer beslutning om, hvorvidt de ønsker, at deres elever deltager i undersøgelsen. Såfremt de ønsker dette, sender Center for Selvmordsforskning logins til skolen, som uddeler disse til de deltagende elever. Eleverne besvarer spørgeskemaet i skoletiden. Data bearbejdes derefter på Center for Selvmordsforskning. Alle uddannelsesinstitutionerne modtager en tilbagemelding med resultaterne fra deres respektive skole med henblik på, at de enkelte institutioner herefter har mulighed for at igangsætte relevante forebyggende tiltag.

I 2017 og 2018 blev spørgeskemaundersøgelsen udbygget med spørgsmål omhandlende kærestevold. Der var i denne periode i alt 6751 unge mellem 13-19 år, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen. Resultaterne i nærværende projekt omhandler de 13-18 årige, derfor er resultaterne for de 19 årige frasorteret i nærværende projekt. Dette giver et samlet antal besvarelser på i alt **5838**.

Resultaterne er således baseret på en tværsnitsundersøgelse, som viser et øjebliksbillede, og vil derfor kunne belyse mulige årsagssammenhænge. Besvarelserne af spørgeskemaerne viser bl.a. hvor mange unge i alderen 13-18 år, der har været udsat for kærestevold i 2017 og 2018 på de deltagende skoler. Grundet anonymitet vil identificering af de deltagende institutioner ikke fremgå af resultaterne, derimod vil resultaterne være fordelt på typer af uddannelsesinstitutioner. I nærværende projekt er besvarelserne procentvis fordelt således fra de fem regioner:

Region	Procent
Hovedstaden	**17 %**
Sjælland	**18 %**
Syddanmark	**46 %**
Midtjylland	**12 %**
Nordjylland	**8 %**

Tabel 1. (Procent er afrundet til nærmeste hele)

Som ovenstående viser, kommer næsten halvdelen af besvarelserne fra Region Syddanmark, mens der er færrest besvarelser fra Region Nordjylland.

Når eleverne har udfyldt spørgeskemaet, og hvis de har angivet at have oplevet kærestevold fra en nuværende eller tidligere partner, informeres de om muligheden for at høre mere om et gratis og frivilligt forløb, der kan give dem redskaber til bedre at håndtere denne type oplevelse i fremtiden. Såfremt den unge ønsker at få flere oplysninger om tilbuddet, bliver de bedt om at angive kontaktoplysninger (mailadresse). Center for Selvmordsforskning sender efterfølgende informationsbrev med beskrivelse af forløbet (Travellers) til den angivne mailadresse. Den unge bliver ligeledes bedt om at melde tilbage, hvorvidt han/hun ønsker at deltage og opfordres til at kontakte Travellersvejlederne ved tvivlsspørgsmål. Da aldersgruppen er 13-18 år er deltagelse forudsat tilladelse fra forældre/værge, hvis deltageren er under 18 år, hvilket den unge ligeledes informeres om.

2.2 Travellers

Travellers er et psykoedukationsprogram. Målet med Travellers programmet/forløbet er, at hjælpe unge mennesker der har oplevet forandringer i deres livsomstændigheder. Stressende og udfordrende forandringer kan være medvirkende til, at den unge oplever følelsesmæssige belastninger, der kan være svære for den unge selv at håndtere, hvis de nødvendige forudsætninger og personlige ressourcer ikke er til stede hos den enkelte. Travellers er med til at fremme en sund udvikling hos de unge således, at de unge lærer at mestre livet og de følelsesmæssige belastninger, der naturligt opstår, når livsomstændigheder forandres. I nærværende projekt tilbydes de unge støtte til at fremme en sund psykisk udvikling således, at de tilegner sig viden og redskaber til at kunne mestre livet og de følelsesmæssige belastninger, der naturligt opstår efter at have været udsat for kærestevold. Travellers er et forskningsbaseret forløb, der er opbygget på baggrund af psykologiske, pædagogiske, adfærdsmæssige, sociale og kognitive teorier. Travellers henvender sig til unge, der på den ene eller anden måde har det svært med sig selv og livet.

Travellers er udviklet af Pauline Dickinson ved University of Auckland støttet af Ministry of Health, New Zealand og udbydes på folkeskoler i New Zealand. Skolerne anvender programmet som et led i deres trivselspolitik. Oprindeligt begyndte Travellers som et pilotprojekt på 10 skoler i New Zealand i 2001, men da Travllers blev en stor succes, udbydes programmet nu nationalt på over 80 folkeskoler i New Zealand. Projektet bliver nu videreført af velgørenhedsfonden Skylight, der har rettighederne til Travellers. Center for Selvmordsforskning købte licens til Travellers i 2005 med støtte fra Socialministeriet.

Travellers programmets grundmetafor er: ”Livet er en rejse”. Dette skal ses som et udtryk for, hvordan unge mennesker kan få hjælp til at blive støttet, så de bliver i stand til at mestre de udfordringer, som altid vil optræde livet igennem. Rejsen spænder vidt imellem oplevelser og erfaringer, der kan være medvirkende til glæde og tilfredshed, men andre gange vil livet også byde på modstand, oplevelser og følelser som indeholder

smerte og tristhed. - Og så er der alle de følelser, der ligger derimellem. Livet er derfor en rejse, der uundgåeligt fører forandringer med sig. Forandringer som kan være mere eller mindre udfordrende for den enkelte. Travellersprogrammet støtter op om de unge igennem deres rejse og hjælper dem med at identificere, udvikle og tilegne sig en samling af håndterbare mestringsstrategier, der giver de unge færdigheder i at håndtere udfordringerne og derved rejse sikkert igennem livet.

Travellers er et fastlagt koncept i form og indhold. Travellers er et gruppeforløb, hvor grupperne består af unge i alderen 13-18 år (aldersgruppen i nærværende projekt). Gruppens størrelse kan variere, men består typisk af 6-10 deltagere. Der er i alt 8 sessioner, og hver session har en varighed fra 1-1½ time. Der er to uddannede Travellers vejledere tilknyttet forløbene. Travellersprogrammet foregår på de unges uddannelsesinstitutioner, der stiller et lokale til rådighed.

Travellers er opbygget af en teoriramme med 9 fokusområder:

1. <u>Fremme af den mentale sundhedstilstand</u>

   Punktet omhandler udvikling af de unges færdigheder i at kunne håndtere forandringer og være i stand til at indgå i relationer til andre og vedligeholde disse relationer. At være i stand til at tilegne sig ressourcer for at kunne håndtere stress og modgang. At kunne udvikle en følelse af selvværd samt evnen til at være problemløsende.

   Der er således fokus på opbygning af de unges styrker og forstærkning af ressourcer således, at de unge tilegner sig handlemåder, der kan øge deres selvværd fremfor at fokusere på problemer og manglende overskud.

2. <u>Brugen af metaforer – livet er en rejse</u>

   Ved brugen af metaforen ”Livet er en rejse” får de unge mulighed for at reflektere over og sammenligne deres livsomstændigheder og udfordrende oplevelser med en rejse. På rejser kan der undervejs opstå forhindringer på vejen, inden rejsen når sin endelige destination – lige som livet, hvor der også konstant er en

dynamisk bevægelse mellem gode studer og udfordrende svære tider, som skal mestres før, at man kan komme videre mod målet.

3. Finde meningen

   I Travellersprogrammet udarbejder de unge hver især et 'Livskort', der kan hjælpe med at identificere deres livsomstændigheder, og tydeliggøre hvilken påvirkning/betydning disse omstændigheder har haft i de unges liv. De unges refleksioner i denne proces kan medvirke til at finde mening og mål i deres eget liv. At finde mening er en erkendelse af, hvor vigtig og værdifuld den personlige historie er. Ved at dele livserfaringer i gruppen, opstår en proces, der er med til at skabe sammenhæng for den unge. Dette ved at give de unge mulighed for at udtrykke deres følelser, tanker og erfaringer og derigennem udforske handlemuligheder og mestringsstrategier.

4. At udtrykke følelser/være følelsesmæssigt velfunderet

   Målet er at give de unge redskaber til at udvikle et nuanceret ordforråd, der hjælper de unge til at blive bedre til at udtrykke sig og sætte ord på sine tanker og følelser. Derved opnås en forståelse for, at følelser ikke kun kan opfattes som en unuanceret tankegang, hvor tankerne er 'sort/hvid', men at der er flere facetter i tænkningen. At kunne udtrykke sig er dels et middel til selv at blive forstået af andre men i lige så høj grad et middel til at forstå andre.

5. Tankemæssige/kognitive strategier

   Kognitiv tænkning er baseret på teorien om, at måden man tænker på er afgørende for, hvordan man agerer (adfærdsmønstre). Målet er at få de unge til at reflektere over, hvordan måder at tænke på har betydning for deres tanker og handlemønstre. Dette kan hjælpe de unge til at reflektere sig frem til mere hensigtsmæssige tanke og handlemønstre i forskellige situationer. Tanker og handlemønstre som er mere hensigtsmæssige og brugbare for den unge. Således opstår der en forståelse af sammenhængen imellem tanker, følelser og adfærd.

6. Mestring

   Mestring er måden, som man håndterer tingene på. Det er de kognitive og adfærdsmæssige strategier, som man benytter sig af, i forhold til de krav som stilles til en i hverdagslivet. Travellers hjælper de unge ved at give dem hensigtsmæssige mestringsstrategier. Mestringsstrategier til at håndtere vanskelige livsomstændigheder, da både tanker, følelser og adfærd er af affgørende betydning for, hvordan man mestrer forskellige situationer.

7. Søge hjælp og støtte

   Travellers hjælper den unge til at kunne identificere deres netværk og gøre brug af det som en ressource. Dette har stor betydning for den unges evne til mestring af vanskelige situationer. Hjælp og støtte i form af håndgribelig hjælp, rådgivning og følelsesmæssig støtte udefra hvis det er nødvendigt.

8. Socialt tilhørsforhold

   Travellers giver de unge mulighed for at knytte bånd og indgå i relationer med andre både i og uden for gruppen. Relationer til andre mennesker er af stor betydning, da det giver de unge en følelse af at have et socialt tilhørsforhold, som er en væsentlig faktor for de unges trivsel. Travellers hjælper med at skabe et forum, der bakker op om de unge. Et forum hvor de får mulighed for at tænke over livserfaringer og de problematikker, som de kan have medført.

9. Gruppearbejde

   Gruppearbejdet giver de unge mulighed for at knytte sociale bånd og støttende relationer. I gruppen møder de andre unge med lignende erfaringer, som de kan spejle sig i. På den måde udvikles gensidig hjælp og støtte til gruppedeltagernes forskellige problemstillinger.

I Travellersprogrammet har hvert møde/session et prædefineret tema. Til hvert tema er der knyttet nøglebegreber og slogans, der afspejler de centrale omdrejningspunkter for hvert tema. Således er mødernes/sessionernes indhold fastlagt på forhånd. Nøglebegreberne bliver anvendt ved hvert møde og angiver de overordnede mål for hvert møde/session. De unge skal prøve at huske dem fra gang til gang. Hver sessions mødeslogan er en måde at huske budskaberne fra møderne på. Nedenfor præsenteres de otte sessioners nøglebegreber samt slogans:

Session	Nøglebegreber	Slogan
1 & 2	Livet er en rejse Nogle gange kan vejen være mere besværlig end andre gange	Livet er en rejse
3	Vores selvfølelse er vores tro på eget selvværd	Jeg er ok
4	Stol på dine følelser – det er i orden at have dem Det er sundt at udtrykke sig Det er helt naturligt at opleve forandringer som stressende	Vis dine følelser
5	Mine tanker påvirker mine følelser Jeg kan få det bedre ved at tage kampen op mod negative tanker Nogle gange kan jeg ændre ved tingene, andre	Jeg tænker derfor er jeg

	kan jeg ikke, MEN jeg kan ændre måden jeg tænker over tingene	
6	Skæg og ballade giver mindre stress Afslapning giver ny energi Man fortjener en belønning, når dagsturene går godt	Du er din egen bedste ven
7	Alle har brug for støtte indimellem Støtte kan være praktisk og/eller følelsesmæssig	Brug dit netværk
8	Livets udfordringer får os til at vokse Der findes værktøjer, som kan hjælpe mig med at klare livet	Livet kan håndteres

Ved hvert møde er der tilknyttet forskellige opgaver og øvelser, der både foregår individuelt og fælles i gruppen. Der er to tilbagevendende opgaver, der går igen ved hvert møde, dette er 'Livskort' og 'Dagbog'.

Livskortet er et kort over den unges liv, som den unge selv tegner. Livskortet skal indeholde personer, oplevelser, steder, vendepunkter, begivenheder mv., som den unge har oplevet igennem sit liv. Den unge arbejder videre på kortet ved alle sessionerne. Hensigten med livskortet er at få den unge til at reflektere over, undersøge og evaluere forskellige egne oplevelser og episoder set ud fra hvert enkelt mødes nøglebegreb.

Dagbogen – hvert møde afsluttes med, at de unge skriver i deres dagbog. Dagbogen giver de unge mulighed for at udtrykke de refleksioner, tanker og følelser, der er opstået i forbindelse med dagens møde. Samtidig giver dagbogen deltageren mulighed for at give en skriftelig tilbagemelding til Travellersvejlederne. De unge får dermed også mulighed for at udtrykke følelser, problematikker mv., som den unge ikke ønsker at dele med resten af gruppen. Vejlederne svarer på tilbagemeldingerne til næstkommende møde enten skriftligt eller ved en individuel samtale.

Efter Travellers programmet er gennemført, er det hensigten, at udbyttet for den enkelte elev har været oplevelsen af at blive støttet i at udforske de erfaringer og oplevelser, som de har med sig i bagagen. Herefter at den enkelte er i stand til at anvende den nye viden, som de har tilegnet sig og derigennem anvende handlemåder og mønstre, så de sikkert kan navigere igennem livets udfordringer. I nærværende projekt – at tilegne sig viden og redskaber som kan være med til at forebygge, at den unge indgår i et nyt voldeligt forhold.

2.3 Statistisk analyse metode

Spørgeskemaundersøgelsen foregår via SurveyXact med en samtidig sikring af de unges anonymitet.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen er baseret på simpel deskriptiv statistik, som er opstillet i frekvenstabeller, cirkeldiagram eller søjlediagrammer med procentangivelser. Derudover er der anvendt logistiske regressionsmodeller, hvor det at være kærestevoldsramt indgår som den afhængige, binære variabel. Der er både udført simple og multiple regressionsanalyser. Hvis ikke der er nævnt nogle justeringsvariable, er det baseret på en simpel regressionsanalyse. I de multiple regressionsanalyser justeres der for forskellige faktorer fra spørgeskemaet, som kan have indvirkning på, om man har oplevet kærestevold, eksempelvis køn og alder.
Der anvendes et 95 % signifikansniveau, så resultatet er statistisk signifikant, når p-værdien ligger under 0,05 og tallet 1 derved ikke ligger i konfidensintervallet (CI). Resultater fra regressionsanalyserne nævnes direkte i teksten som odds ratio (OR), der angiver størrelsen af den henholdsvis beskyttende eller belastende faktor (risikofaktor). Et odds ratio indikerer, hvor meget en given faktor enten øger eller mindsker risikoen for at være udsat for kærestevold i forhold til en referencegruppe. Jo mere odds ratio afviger fra 1, jo større er den belastende eller beskyttende effekt.

Data er analyseret i databehandlerprogrammet SAS 9.4.

3.0 Definitioner

De anvendte begreber i Ungdomsbarometeret har siden 2001 været defineret på samme måde. Det vil sige, at begreberne selvskade, overvejelser om selvskade og sårbarhed har haft samme ordlyd. På denne måde har Center for Selvmordsforskning kunnet følge udviklingen år for år. Herunder fremgår definitionerne på de begreber, som er centrale i nærværende projekt.

3.1 Kærestevold

Kærestevold eller partnervold, som det ofte også benævnes, dækker over flere forskellige typer af vold. Kærestevold og partnervold vil blive anvendt synonymt i rapporten. ”Lev Uden Vold” som er en selvejende institution, der tilbyder hjælp og rådgivning om vold i nære relationer, og som samtidig fungerer som videnscenter, angiver syv former for partnervold: Fysisk, psykisk, stalking, seksuel, materiel, økonomisk og digital vold (Lev Uden Vold, u.å.).
”Bryd tavsheden”, en forening, hvis formål er aktiv forebyggelse af børnevold i familien og kærestevold, inddeler ligeledes vold i syv kategorier: Fysisk, psykisk, digital, seksuel, materiel, økonomisk og latent vold. Sidstnævnte som en særlig form for psykisk vold (Bryd Tavsheden, u.å.). I tidligere undersøgelse fra Center for Selvmordsforskning (Zøllner, 2015) blev kærestevold inddelt i tre former for vold. Samme inddeling er anvendt i nærværende projekt, hvor kærestevold defineres som:

Psykisk, fysisk, og/eller seksuel vold udøvet af en tidligere eller nuværende kæreste.

Psykisk vold: Hvis personen har været eller bliver udsat for latterliggørelse, ydmygelser, trussel, nedgørelse, kontrol og/eller overvågning.

Fysisk vold: Hvis personen har været eller bliver udsat for fysiske skader på kroppen fx efter spark, slag, stik, skub, kvælningsforsøg, brændt med genstande eller er blevet holdt fast mod sin vilje.
Seksuel vold: Hvis personen bliver eller er blevet presset til seksuelle handlinger mod sin vilje eller bliver/er blevet krænket og nedgjort seksuelt.

3.2 Selvmordsforsøg

Ved Center for Selvmordsforskning anvendes den danske oversættelse af WHO's definition på selvmordsforsøg:

> *"En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje indtager en overdosis medicin eller lignende eller udviser anden ikke-vanemæssig adfærd, der vil være skadevoldende, hvis ikke andre griber ind, og hvor hensigten har været at fremme vedkommendes ønskede forandringer via handlingens forventede konsekvenser"* (Sundhedsstyrelsen, 1998).

3.3 Cutting (vanlig selvskade)

Cutting: Definitionen der anvendes om cutting ved Center for Selvmordsforskning er:

> *"At skære sig - Det er en handling, som gentages igen og igen (vanlig selvskade). Forskellen på cutting og selvmordsforsøg er, at et selvmordsforsøg ikke er en vanemæssig adfærd. Personen ridser sig i huden med et barberblad, en kniv eller et glasskår og påfører sig selv en fysisk smerte for at lindre den indvendige psykiske smerte, uden at der er tale om, at personens liv er i fare"* (Zøllner, 2006).

3.4 Selvskade

Selvskade: Ved Center for Selvmordsforskning anvendes følgende definition:

En handling uden dødelig udgang, hvor en person med vilje foretog sig en eller flere af følgende ting:

1. tog initiativ til handling (fx snitte sig selv, springe fra højde) med den hensigt at skade sig selv
2. indtog et stof ud over den foreskrevne eller generelt anbefalede terapeutiske dosis
3. indtog et afslappende (recreational) eller ulovligt stof (drug) som en handling, som/hvilken personen anså for at ville være selvskadende
4. indtog et ikke-indtageligt objekt eller stof.

Definitionen er primært rettet mod det bevidste adfærdsmæssige (med vilje), uden handlingen behøver at være gennemført (tog initiativ til handling). Selvskade er ifølge denne definition et bredere begreb end begrebet selvmordsforsøg. Endvidere skal hensigten med handlingen være at skade sig selv (Zøllner, 2006).

I nærværende undersøgelse lyder spørgsmålet omhandlende selvskade således: *"Har du nogensinde skadet dig selv med vilje, fordi du havde det psykisk dårligt eller ville dø?"*. Til dette har de unge kunnet svare: *"ja, en enkelt gang", "ja, flere gange"* eller *"nej"*. Selvskade anvendes her som en bred definition. Dvs. at både vanlig selvskade, som fx cutting samt selvmordsforsøg indgår under denne definition.

3.5 Overvejelser om selvskade

Alvorlige tanker om selvskadende adfærd: Hvis personen har tænkt på at skade sig selv <u>uden</u>, at tankerne har ført til handling.

Data om elevernes overvejelser om selvskade fremkommer ved hjælp af følgende spørgsmål i nærværende undersøgelse: *"Har du nogensinde alvorligt TÆNKT på at skade dig selv, UDEN at gennemføre det (fx fordi du havde det psykisk dårligt)?"*. Til dette spørgsmål har de unge kunne svare: *"ja, en enkelt gang", "ja, flere gange"* eller *"nej".*

3.6 Sårbarhed

Sårbare unge defineres i dette projekt som:

"Unge, der inden for det sidste års tid har haft alvorlige, personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer, hvor de følte, de havde brug for professionel hjælp".

Spørgsmålet, som i denne undersøgelse ligger til grund for betegnelsen sårbar, har følgende ordlyd: *"Har du inden for de sidste 12 måneder haft alvorlige personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer?"*. Til dette spørgsmål har de unge kunne svare *"ja"* eller *"nej".* Hvis de unge svarer ja, så vil de efterfølgende skulle besvare, hvorvidt de har følt, at de har haft brug for professionel hjælp eller ej. De unge bliver i denne undersøgelse klassificeret som sårbare, hvis de har haft brug for professionel hjælp.

4.0 Resultater

Herunder præsenteres resultaterne af de indsamlede spørgeskemaer. Resultaterne beror på 5838 indsamlede spørgeskemaer i år 2017 og 2018 blandt unge i alderen 13-18 år (hhv. 3322 og 2516 besvarelser).

4.1 Køn og alder

Kønsfordelingen blandt respondenterne er: 2939 drenge og 2899 piger. Dvs. kun et meget lille flertal af besvarelserne kommer fra drenge. Ud af de i alt 5838 besvarelser har 519 unge angivet at være/have været udsat for kærestevold. 150 af disse unge er drenge og 369 er piger.

	Drenge	Piger	I alt
Modtaget spørgeskema	**2939**	**2899**	**5838**
Udsat for kærestevold	**150 (5 %)**	**369 (13 %)**	**519 (9 %)**

Tabel 2

Resultaterne i denne undersøgelse viser, at risikoen for at opleve kærestevold er større for kvinder end for mænd. Risikoen for at opleve kærestevold er på baggrund af denne undersøgelses resultater 2,7 gange større, hvis du er kvinde, end hvis du er mand (CI 2,2-3,3; p<0,0001).

I undersøgelsen er gennemsnitsalderen 16 år (SD=1,5). Den nøjagtige fordeling blandt de 13-18 årige ses i figur 1.

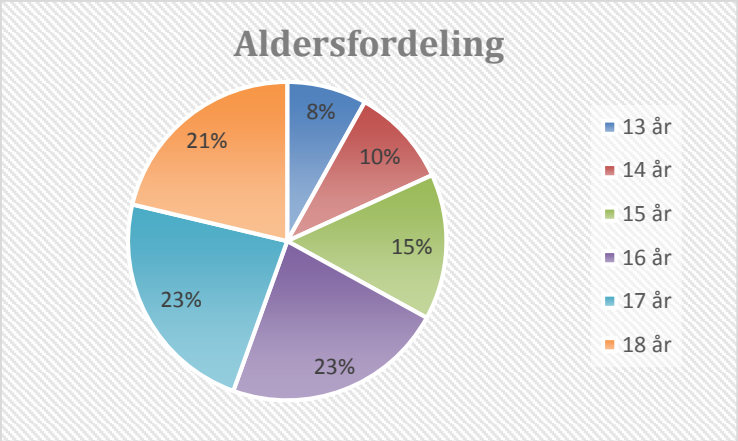

Figur 1

Når det gælder de kærestevoldsramte unge, kan det ses, at antallet af unge, der har oplevet kærestevold stiger med alderen. Fordelingen ses i procent i tabel 3. Den viser eksempelvis, at 3 % af alle de adspurgte 13 årige har oplevet kærestevold mod 12 % af de 18 årige, dvs. en fire gange større risiko for at have oplevet kærestevold i den ældste aldersgruppe i forhold til i den yngste aldersgruppe (CI 2,5-7,6, p<0,0001).

Alder	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år
Oplevet kærestevold	**3 %**	**5 %**	**7 %**	**10 %**	**10 %**	**12 %**

Tabel 3

4.2 Husstand

I spørgeskemaundersøgelsen har de unge angivet 'husstand', det vil sige, at de har angivet, hvem de bor sammen med det meste af tiden. Hvorvidt de bor sammen med begge deres forældre, på skift hos forældrene, sammen med en forælder og dennes kæreste/ægtefælle, sammen med kun én forælder, hos andre i familien, hos plejefamilie, sammen med en kæreste, alene eller med andre.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen viser (i tabel 4), at flest bor sammen med begge deres forældre. Kun i få tilfælde bor de alene eller sammen med andre, herunder andre i familien, plejefamilie eller kæreste (4 %).

Husstand	
Begge min forældre	**64 %**
På skift hos min mor og far	**9 %**
Min mor og stedfar/mors kæreste	**7 %**
Min far og stedmor/fars kæreste	**1 %**
Min mor	**13 %**
Min far	**3 %**
Andre / alene	**4 %**

Tabel 4

Ud af de unge, som bor enten fast eller på skift hos begge forældre, har henholdsvis 7 og 8 % været udsat for kærestevold (tabel 5). Blandt de unge, som bor fast hos én forælder eller hos mor og dennes mand/kæreste, har 10-12 % oplevet at være udsat for kærestevold. Bor de derimod med far og dennes kone/kæreste, er der 23 % af de unge, som har angivet at være udsat for kærestevold. Tilsvarende har 23 % oplevet at være udsat for kærestevold, når de unge bor alene. De unge, som bor hos enten plejefamilie eller sammen med kæresten, oplever hyppigst at have været udsat for kærestevold (26 %).

Husstand og kærestevold	
Begge min forældre	**7 %**
På skift hos min mor og far	**8 %**
Min mor og stedfar/mors kæreste	**12 %**
Min far og stedmor/fars kæreste	**23 %**
Min mor	**11 %**
Min far	**10 %**
Andre i min familie	**18 %**
Plejefamilie	**26 %**
Min kæreste	**26 %**
Alene	**23 %**
Andre	**21 %**

Tabel 5

Ovenstående resultater viser, at husstandens sammensætning har betydning for oplevelsen af kærestevold. Vi har tidligere beskrevet, at oplevelsen af kærestevold stiger

med alderen. Jo ældre de unge er, jo færre bor hjemme hos deres forældre. Men ud af de i alt 519 kærestevoldramte unge, bor 467 stadig hos mindst én af forældrene (90 %). Beregningerne viser, at risikoen for at opleve kærestevold er 1,6 gange større for unge, der bor hos kun én forælder (+evt. stedforældre) sammenlignet med unge, der bor hos begge forældre (altid eller på skift). Ligeledes er risikoen for at opleve kærestevold 3,1 gange større for unge, der bor hos andre end deres forældre sammenlignet med unge, der bor hos begge forældre (altid eller på skift). I beregningerne er der justeret for både køn og alder.

4.3 Uddannelse

Besvarelserne fra de to sidste års spørgeskemaundersøgelser kommer fra forskellige typer uddannelsesinstitutioner. Nedenstående tabel 6 viser, hvor stor en andel af besvarelserne der er repræsenteret inden for de forskellige typer af uddannelsesinstitutioner. De gymnasiale uddannelser er repræsenteret med sammenlagt 42 % af de besvarede spørgeskemaer. Herefter kommer folkeskoler samt efterskoler.

Uddannelsesinstitution	
Folkeskole	**22 %**
Fri grundskole	**14 %**
Efterskole	**16 %**
STX gymnasium	**17 %**
HHX gymnasium	**15 %**
HTX gymnasium	**8 %**
HF gymnasium	**2 %**
Produktionsskole	**3 %**
Erhvervsuddannelse/HG/EUD/EUX	**2 %**
Anden uddannelse	**1 %**

Tabel 6

Grundet forskellen i antal besvarelser de enkelte uddannelsesinstitutioner i mellem, er det interessant at se på, hvorledes det ser ud for den enkelte type uddannelsesinstitution i forhold til oplevet kærestevold. Fordelingen ses i tabel 7.

Uddannelsesinstitution og kærestevold	
Folkeskole	**5 %**
Fri grundskole	**7 %**
Efterskole	**11 %**
STX gymnasium	**10 %**
HHX gymnasium	**8 %**
HTX gymnasium	**9 %**
HF gymnasium	**17 %**
Produktionsskole	**22 %**
Erhvervsuddannelse/HG/EUD/EUX	**17 %**
Anden uddannelse	**9 %**

Tabel 7

Tallene viser, at elever på produktionsskolerne, erhvervsuddannelserne samt HF gymnasier oftere oplever kærestevold sammenlignet med de øvrige uddannelsesinstitutioner. Produktionsskole ligger højest, hvor 22 % af de adspurgte har oplevet kærestevold. Til sammenligning har hver tiende i det almene gymnasium oplevet kærestevold. Risikoen for at være udsat for kærestevold er dermed 2,5 gange større, hvis man går på en produktionsskole, i forhold til hvis man går på STX, når der samtidig er justeret for køn, alder og hustand. På erhvervsuddannelserne og HF har 17 % af de adspurgte oplevet kærestevold. Færrest har oplevet kærestevold i folkeskolen (5 %), mens der også er få, der har oplevet kærestevold på HHX (8 %).

4.4 Geografi

Alle fem regioner er, som tidligere beskrevet, repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen (tabel 1). Næsten halvdelen af de i alt 5838 besvarelser kommer fra region Syddanmark. Færrest besvarelser kommer fra region Nordjylland, der står for 8 % af eleverne i undersøgelsen.

Der ses ikke de store forskelle på antallet af elever, som har oplevet kærestevold de enkelte regioner imellem. Færrest (tabel 8) ses i region Hovedstaden hvor 6 % af de adspurgte elever har oplevet kærestevold samt i region Midtjylland med 8 %. I de resterende regioner er der 10 % af eleverne, der har oplevet at være udsat for kærestevold. Når der justeres for køn, alder, husstand og uddannelse, er der dog ikke nogen signifikant forskel at se.

Region	
Hovedstaden	**6 %**
Sjælland	**10 %**
Syddanmark	**10 %**
Midtjylland	**8 %**
Nordjylland	**10 %**

Tabel 8

Som vist i afsnit 4.3 kommer 16 % af besvarelserne fra efterskoler. Disse besvarelser kan derfor med stor sandsynlighed komme fra unge, hvis faste bopæl er i en anden region end i den, hvor deres besvarelse er registreret.

4.5 Type af kærestevold

I spørgeskemaet har de unge angivet hvilken eller hvilke typer vold, som de har været udsat for fra deres kæreste/ekskæreste. Typer af vold er inddelt i tre kategorier – psykisk, fysisk og seksuel vold. Ud af de i alt 519 unge, som har været udsat for kærestevold,

har 80 % oplevet psykisk vold. 34 % har oplevet fysisk vold, mens 41 % har oplevet seksuel vold (tabel 9).

Typer af kærestevold	
Psykisk vold	**80 %**
Fysisk vold	**34 %**
Seksuel vold	**41 %**

Tabel 9

Som tidligere beskrevet er der markant flere piger end drenge, som i denne spørgeskemaundersøgelse har tilkendegivet at have været udsat for kærestevold. Hvis vi ser på piger og drenge hver for sig, så har 77 % af de kærestevoldramte piger oplevet psykisk vold. 35 % har oplevet fysisk vold, mens 49 % har oplevet seksuel vold. Hos de kærestevoldsramte drenge ser fordelingen på typer af vold således ud: 87 % af drengene har oplevet psykisk vold. 31 % har oplevet fysisk vold, mens 23 % har oplevet seksuel vold (tabel 10).

Type af kærestevold	Piger	Drenge
Psykisk vold	**77 %**	**87 %**
Fysisk vold	**35 %**	**31 %**
Seksuel vold	**49 %**	**23 %**

Tabel 10

Som ovenstående viser, er der en større andel af de kærestevoldsramte drenge, som har oplevet psykisk vold sammenlignet med de kærestevoldsramte piger. Lidt flere piger end drenge har oplevet fysisk kærestevold, mens en markant større andel af de kærestevoldsramte piger har oplevet seksuel vold sammenlignet med drengene.

Hvis man ser på, hvordan typen af kærestevold fordeler sig på de enkelte aldersgrupper (tabel 11), viser resultaterne, at den største andel af unge, der har været udsat for psykisk kærestevold (ud af de i alt 5838 besvarelser) er i aldersgruppen 18 år. Derefter kommer aldersgruppen 16 år og 17 år. I de resterende aldersgrupper falder andelen af unge,

der har været udsat for psykisk kærestevold i takt med lavere alder. Samme billede tegner sig, når vi ser på resultaterne for fysisk kærestevold, dog med undtagelse af den yngste aldersgruppe 13 år, der er højere end andelen hos de 14 årige. I forhold til seksuel kærestevold ser vi den største andel blandt de 15-18 årige.

Alder	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år
Psykisk kærestevold	**2 %**	**4 %**	**6 %**	**8 %**	**8 %**	**10 %**
Fysisk kærestevold	**2 %**	**1 %**	**2 %**	**3 %**	**4 %**	**5 %**
Seksuel kærestevold	**1 %**	**2 %**	**4 %**	**4 %**	**4 %**	**4 %**

Tabel 11

Over halvdelen (56 %) af de i alt 519 kærestevoldramte unge i denne undersøgelse har oplevet én af de tre typer kærestevold (fysisk, psykisk eller seksuel kærestevold). Knap 1/3 del (31 %) har oplevet to typer af kærestevold, mens 13 % har oplevet alle tre typer af kærestevold.

Tilhørende hver type af vold var der i spørgeskemaet tilknyttet underkategorier, som giver et billede af hvilken form for psykisk, fysisk eller seksuel vold, som de unge har oplevet. Det er muligt at sætte kryds i flere former for vold. Samtidig er det også muligt for den unge at sætte kryds ved flere typer relationer til voldsudøveren, fx ukendt, ven, eller familie. Hvis den unge har sat kryds i kæreste ***samt*** andre relationer og samtidig har afmærket flere former for vold, er det her ikke muligt at se hvilken form for vold, der knyttes specifikt til kæresterelationen. Derfor er nedenstående resultater opgjort både i 'alle' samt 'isoleret'. Sidstnævnte for de besvarelser hvor der ***kun*** er valgt kæreste som relation. Dette gør sig gældende for alle 3 former for kærestevold opgjort herunder.

4.5.1 Psykisk kærestevold

Under spørgsmålet omhandlende psykisk vold kunne de unge sætte kryds i henholdsvis 'ja' eller 'nej' til følgende spørgsmål:

- Er blevet kaldt grove ting

- Har været udsat for meget nedsættende kritik
- Er blevet truet eller domineret
- Er blevet overvåget og forfulgt
- Er blevet udsat for sygelig jalousi
- Er blevet ydmyget foran andre
- Er blevet ignoreret over længere tid
- Er blevet isoleret fra familie og venner
- Andet lignende

Ud af de i alt 519 unge, som har været udsat for kærestevold, har 415 været udsat for psykisk kærestevold. Ud af de 415 unge som har været udsat for psykisk kærestevold, er der flest, som har oplevet 'at blive kaldt grove ting' (82 %). Færrest og dog omkring en fjerdedel af de psykisk kærestevoldsramte unge har oplevet 'at blive isoleret fra familie og venner' (tabel 12).

Hvis man ser på de isoleret tal (130 besvarelser), ser man, at der stadig er færrest, som har oplevet at blive isoleret fra familie og venner (12 %), mens over halvdelen har oplevet at blive udsat for sygelig jalousi (63 %), efterfulgt af at blive kaldt grove ting (62 %).

Psykisk kærestevold	Alle	Isoleret
Er blevet kaldt grove ting	**82 %**	**62 %**
Har været udsat for meget nedsættende kritik	**72 %**	**45 %**
Er blevet truet eller domineret	**59 %**	**40 %**
Er blevet overvåget og forfulgt	**28 %**	**18 %**
Er blevet udsat for sygelig jalousi	**60 %**	**63 %**
Er blevet ydmyget foran andre	**70 %**	**47 %**
Er blevet ignoreret over længere tid	**59 %**	**43 %**
Er blevet isoleret fra familie og venner	**26 %**	**12 %**
Andet lignende	**38 %**	**23 %**

Tabel 12

4.5.2 Fysisk kærestevold

Under spørgsmålet omhandlende fysisk vold kunne de unge sætte kryds i henholdsvis 'ja' eller 'nej' til følgende spørgsmål:

- Er blevet skubbet eller rusket
- Er blevet sparket eller slået
- Er blevet kastet op mod en væg eller ned ad en trappe
- Er blevet udsat for kvælningsforsøg
- Er blevet angrebet med kniv eller våben
- Andet lignende

Ud af de i alt 519 unge, som har været udsat for kærestevold, har 176 unge angivet at have oplevet fysisk kærestevold. Flest (89 %) har oplevet 'at blive skubbet eller rusket'. Hele 42 % har angivet at have været udsat for kvælningsforsøg, mens færrest unge (17 %) har oplevet at blive angrebet med kniv eller våben (tabel 13).
Blandt de isolerede besvarelser, hvor det kun omhandler fysisk vold fra en kæreste (75 besvarelser), er tendensen stadig det samme: Flest har oplevet at blive skubbet eller rusket (87 %) og færrest har oplevet at blive angrebet med kniv eller våben (9 %).

Fysisk kærestevold	Alle	Isoleret
Er blevet skubbet eller rusket	**89 %**	**87 %**
Er blevet sparket eller slået	**67 %**	**51 %**
Er blevet kastet op mod en væg eller ned ad en trappe	**41 %**	**28 %**
Er blevet udsat for kvælningsforsøg	**42 %**	**39 %**
Er blevet angrebet med kniv eller våben	**17 %**	**9 %**
Andet lignende	**36 %**	**31 %**

Tabel 13

4.5.3 Seksuel kærestevold

Under spørgsmålet omhandlende seksuel vold kunne de unge sætte kryds i henholdsvis 'ja' eller 'nej' til følgende spørgsmål:

- Der er blevet vist intime billeder af dig til andre
- Er blevet krænket seksuelt, fx berørt på intime steder mod din vilje
- Er blevet voldtaget eller forsøgt voldtaget
- Er blevet tvunget til at deltage i seksuelle aktiviteter
- Andet lignende

Ud af de i alt 519 unge, som alle har angivet i spørgeskemaet at have været udsat for vold fra en kæreste/ekskæreste, har 214 angivet at have oplevet seksuel vold. Flest (66 %) har oplevet 'at blive krænset seksuelt, fx berørt på intime steder mod sin vilje'. Færrest har oplevet 'at blive voldtaget eller forsøgt voldtaget', der udgør 37 % (tabel 14). Blandt de isolerede besvarelser (125 besvarelser) ses den samme tendens.

Seksuel kærestevold	Alle	Isoleret
Der er blevet vist intime billeder af dig til andre	**52 %**	**44 %**
Er blevet krænket seksuelt, fx berørt på intime steder mod din vilje	**66 %**	**61 %**
Er blevet voldtaget eller forsøgt voldtaget	**37 %**	**33 %**
Er blevet tvunget til at deltage i seksuelle aktiviteter	**44 %**	**42 %**
Andet lignende	**26 %**	**37 %**

Tabel 14

4.6 Fysiske og psykiske konsekvenser

Tidligere forskning viser, at mistrivsel kan være en konsekvens af at have været udsat for kærestevold. Mistrivsel kan komme til udtryk på mange måder og deraf have forskelligartede konsekvenser for den enkelte. I 2018 blev respondenterne spurgt ind til, hvorvidt de inden for de sidste 12 mdr. havde oplevet en eller flere af nedenstående tilstande i længere tid ad gangen (tabel 15).

	Vold fra kæreste	Ingen vold fra kæreste
Stress	**66 %**	**40 %**
Ensomhed	**48 %**	**26 %**
Dårlig søvn	**73 %**	**49 %**
Koncentrationsbesvær	**67 %**	**40 %**
Hovedpine	**64 %**	**40 %**
Mavepine	**34 %**	**20 %**
Ondt i kroppen	**41 %**	**23 %**
Angst	**36 %**	**15 %**
Hukommelsestab	**30 %**	**14 %**
Ingen	**5 %**	**21 %**

Tabel 15

Som det tydeligt fremgår af ovenstående tabel, angiver en højere andel af de kærestevoldsramte unge fysiske og psykiske problematikker sammenlignet med unge, som ikke har oplevet kærestevold. Unge kærestevoldsramte oplever oftere stress, ensomhed, dårlig søvn, koncentrationsbesvær, hovedpine, mavepine, ondt i kroppen, angst og hukommelsestab sammenlignet med de unge, som ikke har oplevet vold fra en kæreste.
5 % af de kærestevoldsramte har ikke oplevet nogle af de nævnte konsekvenser. Til sammenligning har 21 % af de unge, som ikke har oplevet kærestevold, ikke oplevet nogle af de angivne problemer.

4.7 Selvskade/overvejelser om selvskade/sårbarhed

Data om selvskade, overvejelser om selvskade samt sårbarhed indsamles ligeledes i spørgeskemaet. Selvskade defineres, som tidligere beskrevet, som bevidst handling, hvis mål har været at gøre skade på sig selv. Vores data i denne spørgeskemaundersøgelse viser, at 17 % (knap hver 6) af de 13-18 årige har skadet sig selv på et tidspunkt i deres liv. Data viser ligeledes, at næsten hver tredje (29 %) af de 13-18 årige på et tidspunkt har haft **tanker** om at skade sig selv, dvs. overvejelser om selvskade.
Sårbarhed hænger på mange måder sammen med ovenstående, men det er muligt, at de unge ud fra de indhentede data kan betegnes som sårbare, uden samtidig at have foretaget selvskade eller har haft overvejelser herom. 14 % af de 13-18 årige i denne undersøgelse har været sårbare i løbet af de sidste 12 måneder.

I nedenstående tabel 16 vises, hvorledes selvskadende adfærd, overvejelser om selvskadende adfærd samt sårbarhed optræder blandt de unge, som har været udsat for kærestevold, og blandt de som ikke har været udsat for kærestevold.

	Kærestevoldsramte	**Ikke kærestevoldsramte**
Selvskade	**46%**	**14%**
Sårbarhed	**35%**	**12%**
Overvejelser om selvskade	**57%**	**27%**

Tabel 16

Knap halvdelen (46 %) af de unge kærestevoldsramte i denne undersøgelse har selvskadende adfærd. Hvis man sammenligner med gruppen af unge, som ikke har oplevet kærestevold, er der her markant færre unge (14 %) som udfører selvskadende adfærd. Resultaterne af undersøgelsen viser ydermere, at den procentvise andel af selvskadende adfærd stiger ved oplevelsen af flere typer af kærestevold. Ud af de unge, som har oplevet én type kærestevold, har 38 % selvskadende adfærd, 47 % har selvskadende adfærd ved to typer oplevet kærestevold, og 74 % har selvskadende adfærd ved tre typer

oplevet kærestevold. Typen af selvskade som de kærestevoldsramte udfører er for ca. ¾ dels vedkommende at skære i sig selv (72 %). Hvis vi sammenligner gruppen af kærestevoldsramte unge med de unge, som ikke har været udsat for kærestevold, viser tendensen dog næsten det samme. 66 % af de unge, som i denne undersøgelse har selvskadende adfærd, men som ikke er kærestevoldsramte, anvender også metoden at skære i sig selv. Derfor siger anvendelsen af denne metode mere om metoden end om hvilken metode, som unge, der har været udsat for kærestevold, specifikt anvender. 11 % af de kærestevoldsramte unge har udøvet selvskade ved at indtage en overdosis medicin. Til sammenligning har 6 % af de unge, som ikke har været udsat for kærestevold udøvet selvskadende adfærd via indtagelse af overdosis medicin.

Sårbarhed bliver som tidligere nævnt kategoriseret efter, hvorvidt den unge inden for de sidste 12 måneder har haft alvorlige personlige, følelsesmæssige eller psykiske problemer, som har afstedkommet behov for professionel hjælp. Professionel hjælp kan i denne sammenhæng også omfatte kontakt til anonym telefonrådgivning. Ca. 1/3 del (35 %) af de unge, som har oplevet kærestevold, er i denne undersøgelse samtidig sårbare unge. Hvorvidt sårbarheden er indtruffet før eller efter oplevelsen af kærestevold, har vi desværre ikke målinger på. Sammenligner vi resultaterne med unge, som ikke har oplevet kærestevold, er der her en markant lavere andel af unge, som er sårbare. 12 % af de unge, som ikke har oplevet kærestevold, kategoriseres i denne undersøgelse som sårbare.
Over halvdelen (57 %) af de kærestevoldsramte unge har haft overvejelser om selvskadende adfærd. Til sammenligning har 27 % af de unge, som ikke har været udsat for kærestevold haft overvejelser om selvskadende adfærd.

Beregningerne viser, at risikoen for at have selvskadende adfærd er 3,9 gange større, når den unge samtidig har været udsat for kærestevold, når der justeres for køn, alder, husstand og uddannelse. Når det er skrevet, så er spørgeskemaundersøgelsen som tidligere beskrevet en tværsnitsundersøgelse, altså et øjebliksbillede. Dette betyder, at nærværende undersøgelse kan påvise mulige sammenhænge mellem eksponering og

udfald på tidspunktet for udfyldelse af spørgeskemaet. Men hvorvidt den unges adfærd i relation til fx selvskade var tilstede inden eller først efter oplevelsen af kærestevold, kan ikke besvares ud af denne undersøgelse.

5.0 Diskussion og konklusion af metode (Travellers) og dets anvendelighed for målgruppen

Via Ungdomsbarometeret har det været muligt at indsamle viden om forekomst af kærestevold i aldersgruppen 13-18 år for de deltagende uddannelsesinstitutioner. Samtidig har dette været måden, hvorpå Travellersvejlederne har kunnet komme i kontakt til kærestevoldsramte unge, der har ønsket yderligere information om Travellersprogrammet. Men ønsket og forventningen om at kunne hjælpe de 13-18 årige, der har oplevet kærestevold, er ikke blevet indfriet, da ønsket om deltagelse fra de unge ikke har været tilstede. I nedenstående afsnit diskuteres mulige årsager hertil.

5.1 Manglende deltagere

Ud af de i alt 519 respondenter som har angivet at have været udsat for kærestevold, er der ingen, som har taget imod tilbuddet om at deltage i Travellersforløbet. Nedenstående tabel 17 viser fordelingen af interesseret/ikke interesseret i information omkring Travellers projektet. Fra 51 respondenter modtog vi tilkendegivelse om, at de var interesseret i at høre mere omkring tilbuddet, men denne interesse har ikke afspejlet sig i antallet af deltagere i Travellers projektet. 465 respondenter som alle har været udsat for en eller flere typer af kærestevold har takket nej til at høre mere om Travellers projektet. I nedenstående tabel 17 mangler der 3 respondenter. Dette skyldes, at 3 respondenter har afsluttet spørgeskemaet, inden de nåede at tilkendegive, hvorvidt de ønskede information eller ej.

Modtaget spørgeskema	**5838**
Udsat for kærestevold	**519**
Interesseret	**51**
Ikke interesseret	**465**

Tabel 17

Blot 10 % af de kærestevoldsramte respondenter ønskede yderligere information omkring Travellers projektet, og ingen af de 51 respondenter, som modtog materialet pr. mail, ønskede at deltage i forløbet. Hvorfor ønsker de unge kærestevoldsramte ikke at deltage i Travellers projektet? Er rammerne eller indholdet i projektet ikke tiltalende for de unge? Er skammen for stor til, at de ønsker at tale om deres oplevelser? Eller føler de ikke behov for at tale om det? Der kan være mange årsager, der gør sig gældende og for at blive lidt klogere på respondenternes fravalg, valgte Center for Selvmordsforskning i 2018 at udvide spørgeskemaet med mulighed for begrundelse af fravalg. Spørgsmålene vises i nedenstående figur 2. Når respondenterne svarede "Nej" til at høre mere om forløbet, blev de derefter spurgt om, hvorfor de svarede nej. Som det vises i figur 2, var der fire svarmuligheder: "Jeg får hjælp et andet sted", "Jeg har ikke lyst til at tale om det", "Jeg har ikke behov for hjælp til det" eller "andet".

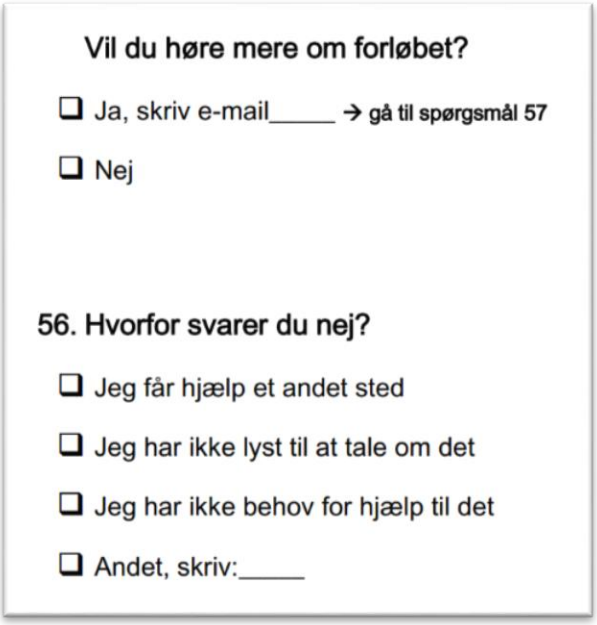
Vil du høre mere om forløbet?

- ❑ Ja, skriv e-mail_____ → gå til spørgsmål 57
- ❑ Nej

56. Hvorfor svarer du nej?

- ❑ Jeg får hjælp et andet sted
- ❑ Jeg har ikke lyst til at tale om det
- ❑ Jeg har ikke behov for hjælp til det
- ❑ Andet, skriv:_____

Figur 2

Fra 1. januar til 31. december 2018 var der i alt 212 unge, der havde oplevet en eller flere former for kærestevold. 191 takkede nej til at høre mere om projektet/modtage information om projektet. Begrundelsen for deres fravalg var slående (figur 3). Over halvdelen af de unge (60 %) takkede nej fordi, de ikke mente, at de havde behov for

hjælp. Ca. 1/5 del (19 %) svarede, at de ikke havde lyst til at tale om det, mens kun 12 % svarede, at de havde fået hjælp et andet sted. Det at de unge ikke mener, at de har behov for hjælp, ses ligeledes i undersøgelsen fra 2012 foretaget af Statens Institut for Folkesundhed. Heri beskriver de unge selv, at grunden til at de ikke benytter sig af (på daværende tidspunkt) eksisterende tilbud, er fordi, at de ikke selv mener, at de har behov for hjælp (Plauborg et al., 2012).

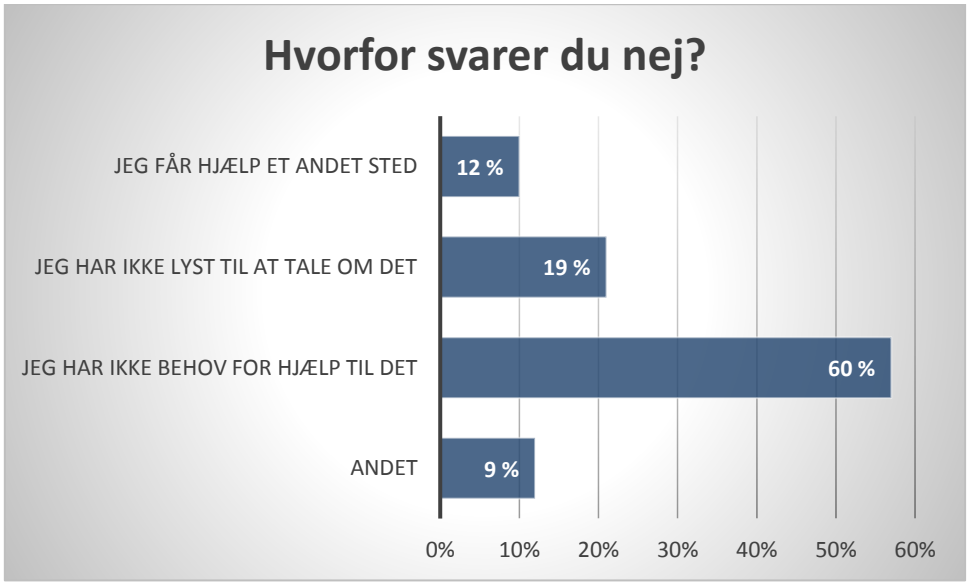

Figur 3

Vi ved, at for mange af de kærestevoldsramte kan der gå lang tid, fra deres oplevelse har fundet sted, til de er klar til at bearbejde oplevelsen eller oplevelserne, som de har været udsat for. Dette kan bl.a. hænge sammen med den store skam, som de voldsramte føler (Glavind, 2013). For nogle er oplevelsen en enkeltstående hændelse, mens det for andre kan være en lang periode, måske endda år, hvor personen har oplevet at blive udsat for kærestevold. For nogle kan der også gå lang tid, før at de bliver klar over, at de oplevelser, som de har haft, ikke er okay – at de ***er*** blevet udsat for vold. Her tænkes især på psykisk vold, som ikke ligesom fysisk vold kan efterlade sig fysiske spor, men derimod efterlade psykiske ”ar”.

Ved hver type kærestevold blev respondenterne spurgt om, hvor lang tid tilbage deres oplevelse ligger, og om det stadig foregår. Der kunne sættes kryds ved: ’Over 3 år siden’,

’1-3 år siden’, ’1-12 mdr. siden’ og/eller ’det foregår stadig’. Nedenstående figurer 4-6 viser for hver af de tre typer kærestevold, hvor lang tid tilbage oplevelsen ligger, og hvorvidt respondenten stadig oplever at være udsat for kærestevold. For alle tre typer kærestevold gælder det, at den største andel af oplevelserne ligger blot 1-12 mdr. tilbage. Oplevelser der ligger over 3 år tilbage udgør mellem 15-16 % af besvarelserne. Oplevelser med kærestevold, som på tidspunktet for besvarelse stadig foregår, ligger mellem 14 % og 21 %. Op mod en femtedel af de unge er stadig i en relation, hvor de bliver udsat for kærestevold. Dette holdt op mod at ingen af respondenterne tog imod tilbuddet om hjælp, og at 60 % af respondenterne angav, at de ikke havde behov for hjælp, vækker bekymring.

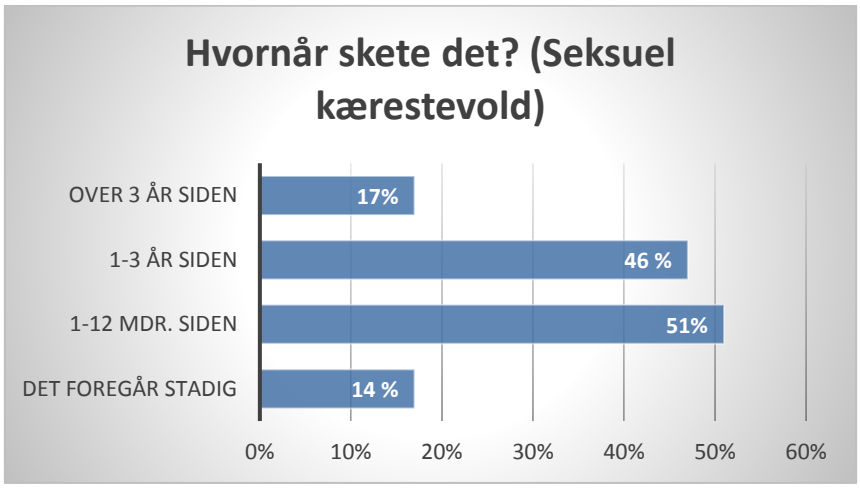

Figur 4

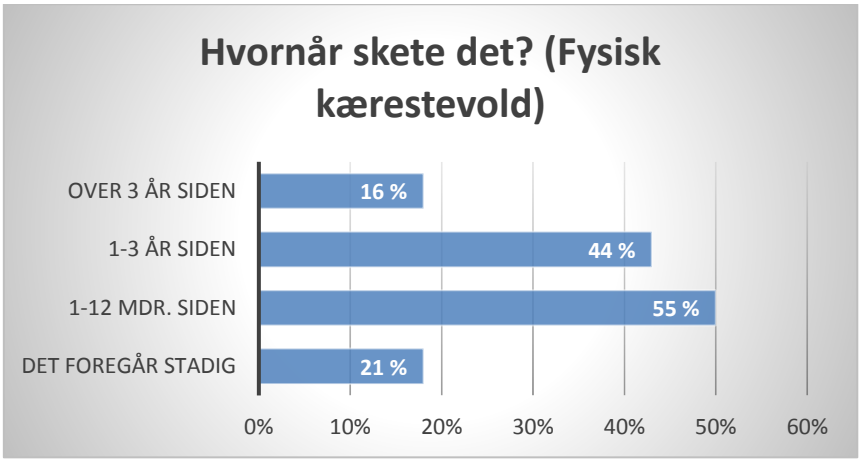

Figur 5

Figur 6

Vi ved, fra bl.a. Inger Glavind Bo's undersøgelse (2013), at sandsynligheden for rekrutteringsproblemer i forbindelse med at deltage i et gruppeforløb blandt kærestevoldsramte, kan være store. Som resultaterne tydeligt viser, har denne problematik været gældende i nærværende projekt. Grunden til dette kan ligge flere steder. Som beskrevet kan der gå lang tid efter forholdets ophør til, at de kærestevoldsramte er klar til at bearbejde de oplevelser, som de har været udsat for. Respondenternes alder i dette projekt kan derfor have afgørende betydning for, at ingen har ønsket at deltage i projektet. Aldersgruppen er 13-18 år, og dette vil i sagens natur have betydning for den tidsramme, hvor man kan antage, at de unge kan have været i en relation med oplevet kærestevold.

Hvem ønsker de unge at tale med, når de har problemer? Når vi ser på de respondenter, der i 2018 har ønsket at høre mere om forløbet, men som efterfølgende ikke har ønsket at tage imod tilbuddet, ser vi, at ved problematikker omhandlende vold angiver 43 % at de ønsker at tale med 'Ingen', og kun 10 % ønsker at tale med 'Hjælpetjenester'. Travellersprogrammet er metodemæssigt struktureret som et gruppeforløb. Dog valgte vi, på baggrund af emnets følsomhed, at tilbyde individuelle samtaler. Gruppeforløb eller individuelle forløb forudsætter begge, at de unge kærestevoldsramte afgiver deres ano-

nymitet. Forstået på den måde, at de indvilliger i, at mødes personligt med Travellersvejlederne. Dette kan også være en af årsagerne til, at de unge kærestevoldsramte, som i første omgang ønskede at høre mere omkring tilbuddet, alligevel takkede nej.

De kærestevoldsramtes oplevelser er ofte forbundet med stor skam (Glavind, 2013). Derfor kan det at møde et ukendt menneske, som i dette tilfælde en Travellersvejleder, være meget svært. Samtidig ved vi også, at det kan være svært for den kærestevoldsramte at tale med andre om deres oplevelser. At åbne op og tale med personer, som står den kærestevoldsramte meget nær, kan også være meget svært. I undersøgelsen fra Statens Institut for Folkesundhed (Plauborg et al., 2012) fremgår det, at de unge påpeger muligheden for, at de der har været udsat for kærestevold kan få støtte via deres uddannelsesinstitution til at tale med uvildige/udefrakommende personer om kærestevold. På baggrund af dette kunne man have forventet, at nærværende projekt ville have opfyldt dette ønske. Vi har dog som resultaterne viser ikke oplevet, at denne tilgang har haft effekt. Man bør evt. ved en fremtidig udførelse af et lignende projekt overveje, hvorvidt forankringen skal være mere lokal. Forstået på den måde, at Travellersvejlederne er personer, som de unge har kendskab til, evt. på uddannelsesinstitutionerne.

I efteråret 2018 afholdte Center for Selvmordsforskning konferencen "Unges kærestevold og dets følger". Efter konferencen blev deltagerne bedt om at udfylde et elektronisk spørgeskema. Spørgeskemaet var udfærdiget af Oxford Research[1], som på bagrund af spørgeskemaet samt interviews med deltagere under konferencen udfærdigede en evaluering af konferencen. På baggrund af rekrutteringsproblemerne blev deltagerne bl.a. spurgt om, hvordan de tænkte, at man bedst kunne rekruttere unge kærestevoldsramte til deltagelse i Travellersprogrammet. Et tema, som går igen i besvarelserne, er relati-

[1] Oxford Research er en specialiseret analyse-, konsulent- og rådgivningsvirksomhed med fokus på velfærdsområderne og erhvervs- og regionaludvikling. De gennemfører analyser, evalueringer og effektmålinger for offentlige myndigheder, virksomheder og civilsamfundsorganisationer.

onsarbejde. Netop relationsarbejde er et af de områder, som Center for Selvmordsforskning var opmærksomme på. Som et forsøg på at rekruttere deltagere til projektet, tog de uddannede Travellersvejledere ud til skoler og fortalte om projektet, udbredelsen af kærestevold og vejledte de unge i udfyldelse af spørgeskemaet. Dette var også et forsøg på at afmystificere, HVEM Travellersvejlederne var. Dette havde dog ingen effekt på trods af, at resultaterne viste, at der var kærestevoldsramte unge i blandt eleverne.

Da målgruppen i denne undersøgelse var de 13-18 årige betød dette også, at før de unge kunne deltage i Travellers forløbet, var det nødvendigt med tilladelse fra forældrene. Dette fremgik også af informationsmaterialet, som de unge fik tilsendt efter interessetilkendegivelsen. Hvor stor en betydning dette har haft for, at ingen unge ønskede at deltage, det vides ikke. Men en betydning har det højst sandsynligt haft.

Respondenterne er i en alder (13-18 år), hvor de er særligt sårbare i forhold til overgreb i kæresteforhold. De mangler erfaring med kæresteforhold og er samtidig et sted i deres liv, hvor afprøvning af grænser og identitet sker i et samspil med andre jævnaldrende unge (Plauborg et al., 2012). Det er ligeledes muligt, at nogle af de unge først er blevet bevidste om, at de har været udsat for det, som defineres som kærestevold ved udfyldelse af spørgeskemaet og under oplægget fra Travellersvejlederne.

Grundet manglende deltagere kan vi ikke konkludere på spørgsmålet om anvendelighed af Travellers tilbuddet i forhold til unge kærestevoldsramte. Vi kan dog konkludere, at den anvendte metode til rekruttering af deltagere ikke var succesfuld i relation til den specifikke målgruppe. Ved eventuelle lignende fremtidige projekter bør man overveje at anvende de sociale medier. Sociale medier fra forskellige udbydere er en stadig voksende del af de unges digitale verden. Ved anvendelse af de sociale medier kan det være muligt at gøre opmærksom på et projekt af lignende karakter og fremme kendskab og interesse for deltagelse.

6.0 Diskussion og konklusion på spørgeskemaundersøgelsen

Kærestevold kan, som tidligere beskrevet, medføre trivselsproblemer for den voldsramte. Resultaterne viser, at 9 %, dvs. 519 unge, ud af de i alt 5838 13-18 årige deltagere har oplevet kærestevold, og at risikoen for oplevet kærestevold er 2,7 gange større, hvis du er kvinde, end hvis du er mand. At det oftere er kvinder end mænd, der oplever at være udsat for kærestevold, stemmer overens med tidligere resultater af Plauborg et al. (2012) samt Schütt et al. (2008). Risikoen for oplevet kærestevold stiger i nærværende undersøgelse med alderen, hvilket kan have sammenhæng med, at andelen der har oplevet kærestevold akkumuleres over tid. Samtidig er sandsynligheden for, at de unge har indledt kæresterelationer og erfaringer herfra også større blandt de 16-18 årige end blandt de 13-15 årige.

I forhold til hustand ser vi, at risikoen for oplevet kærestevold er 3,1 gange større for de unge, som IKKE bor med deres forældre sammenlignet med unge, der bor med begge deres forældre (altid eller på skift). Ifølge Finans Danmark (2018) er gennemsnitsalderen for danske unge 21 år, når de flytter hjemmefra. I denne undersøgelse hvor aldersgruppen er de 13-18 årige bor 4 % (233 unge) ikke hos deres forældre. De som ikke bor hos deres forældre (den ene, begge eller på skift) bor enten sammen med andre i familien, hos plejefamilie, sammen med en kæreste, alene eller med andre. Vi ser, at en større andel af de unge, som ikke bor sammen med forældre, har oplevet kærestevold. Mellem 21 % og 26 % af de ikke-hjemmeboende unge har angivet, at de har oplevet at være udsat for en eller flere former for kærestevold. Der kan være mange årsager til, at 4 % af de unge i nærværende undersøgelse bor uden for hjemmet. Tidligere undersøgelser har vist, at risikoen for kærestevold er flerdoblet blandt kvinder, som har været anbragt uden for hjemmet som børn. En anbringelse som kan have rod i et turbulent opvækstmiljø, hvor de har oplevet omsorgssvigt og manglende forældreressourcer (Ottosen & Østergaard, 2018). En anden risikofaktor for unge kvinders oplevelse af kærestevold er at have været vidne til vold i hjemmet. Unge kvinders risiko for at opleve kærestevold er 4,5 gange større, hvis de har været vidne til vold i hjemmet sammenlignet med unge kvinder, som ikke har været vidne til vold i hjemmet (Helweg-Larsen & Larsen, 2010). Da

der ikke spørges ind til baggrunden for de unges hustandsstatus, kan vi ikke konkludere, om ovenstående kendte risikofaktorer er tilstede hos de 13-18 årige unge, som ikke bor med en eller begge forældre. Hvorvidt det er de unges alder og deraf større erfaring med kæresterelationer og samtidig større sandsynlighed for udeboende status, eller om der er andre faktorer, der spiller ind, kan vi ikke konkludere. Vi kan dog konkludere, at risikoen for at opleve kærestevold er 3,1 gange større for unge, der ikke bor hos forældre sammenlignet med unge, der bor hos forældre.

Ud af de typer uddannelsesinstitutioner, som deltog i spørgeskemaundersøgelsen, er der en markant større andel af de unge, som går på en produktionsskole, der har oplevet kærestevold sammenlignet med de øvrige typer uddannelsesinstitutioner. Knap hver fjerde elev på de deltagende produktionsskoler har oplevet kærestevold. Den statistiske analyse viser, at risikoen for at opleve kærestevold er 2,5 gange større, hvis man går på en produktionsskole sammenlignet med, hvis man går på STX (almen gymnasial uddannelse). Der er stor diversitet blandt unge, som går på en produktionsskole, men ifølge en rapport fra Deloitte Consulting, Pluss & Epinion (2016) er et fælles kendetegn, at mange af de unge bl.a. har personlige, sociale og psykiske problemer/udfordringer. I nævnte rapport angav 27 % af produktionsskoleeleverne at have en psykisk diagnose og 17 % en dom for kriminalitet. Ifølge Ottosen & Østergaard (2018) er der særligt blandt kvinder, som har været udsat for fysisk og psykisk kærestevold, 2-3 gange højere forekomst af psykiske lidelser. Schütt et al. (2008) beskriver ligeledes, at unge kvinder, som har været udsat for kærestevold, oftere tager beroligende medicin, oplever angstanfald, er svimmel og oplever daglig tristhed og depression. Fælles for begge studier er, som forfatterne eksplicit skriver, at resultaterne, i lighed med nærværende studie, bygger på tværsnitsundersøgelser, hvilket betyder, at det ikke er muligt at konkludere, hvorvidt det er volden, der er årsagen til, at voldsudsatte rapporterer en større forekomst af psykiske lidelser og generel mistrivsel, eller om disse problematikker har været til stede INDEN volden, og at de derfor kan anskues som risikofaktor for oplevet kærestevold. Som Schütt et al. (2008) skriver: *"Der kan også være en sammenhæng mellem at have*

psykiske problemer og lade sig udsætte for kærestevold" (Schütt et al. s. 65). På baggrund af nærværende undersøgelses resultater kan man konkludere, at det er vigtigt, at produktionsskolerne er opmærksomme på, at risikoen for, at deres elever har oplevet kærestevold, er større end blandt elever i samme aldersgrupper på andre typer uddannelsesinstitutioner.

Den hyppigst forekommende type af kærestevold blandt de 13-18 årige er ud fra dette projekts resultater psykisk kærestevold. 80 % af de 519 kærestevoldsramte unge har oplevet psykisk kærestevold. 41 % har oplevet seksuel kærestevold, og færrest (34 %) har oplevet fysisk kærestevold. I nærværende undersøgelse er der en større andel af de kærestevoldsramte drenge end de kærestevoldsramte piger, som har oplevet psykisk kærestevold. For de to andre voldsformer gælder det, at der er en større andel af piger end drenge, der har oplevet fysisk og seksuel kærestevold. Ottosen & Østergaard (2018) anvender VIVEs 2012 data fra SHILD[2]. Af disse fremgår det, at den hyppigste form for partnervold blandt de 16-64 årige i Danmark ligeledes er psykisk vold efterfulgt af fysisk partnervold og dernæst seksuel partnervold. Ved psykisk partnervold angives der, at kvinder oplever denne voldsform 3 gange så hyppigt som mænd. Denne konklusion adskiller sig fra nærværende undersøgelse, hvor vi som nævnt ser, at andelen, der har angivet at have oplevet psykisk kærestevold, er størst for drengenes vedkommende. Organisationen "Lev Uden Vold" beskriver ligeledes, at den mest dominerende voldsform (angivet af de voldsudsatte brugere af "Den Nationale Hotline" i 2018) er psykisk vold efterfulgt af fysisk vold (Lev Uden Vold, 2019). I nærværende studie er der en større andel af de kærestevoldsramte, som har været udsat for seksuel kærestevold (41 %) end fysisk kærestevold (34 %). I rapporten fra 2008 skønnes det at knap 20.000 af de 16-24 årige årligt udsættes for seksuel kærestevold mod knap 18.000 ved fysisk kærestevold og 16.000 ved psykisk kærestevold (Schütt et al., 2008). Som det ses af ovenstående er det forskelligt fra undersøgelse til undersøgelse, nærværende inklusiv, hvilken voldsform der optræder hyppigst. Årsagerne hertil kan formentlig bl.a. findes i de forskellige undersøgelsesdesign, respondentgruppe/aldersgruppe, tidspunkt for undersøgelsen,

[2] SHILD – Survey of Health, Impairment and Living conditions in Denmark.

definitioner o.l. Fælles for alle undersøgelser er dog, at mistrivsel optræder i sammenhæng med kærestevold (Ottosen & Østergaard, 2018; Schütt et al. 2008; Plauborg et al., 2012; Helweg-Larsen & Plauborg, 2014).

I nærværende undersøgelse viser resultaterne en høj forekomst af selvskadende adfærd blandt de 13-18 årige, som har været udsat for kærestevold. Knap halvdelen (46 %) af de kærestevoldsramte unge har angivet at have selvskadende adfærd, hvilket er en markant større andel end hos de IKKE-kærestevoldramte, hvor 14 % har angivet at have selvskadende adfærd. Over halvdelen (57 %) af de kærestevoldsramte unge har haft overvejelser om selvskadende adfærd mod 27 % af de IKKE-kærestevoldsramte. Resultaterne viser ligeledes, at andelen af unge med selvskadende adfærd er stigende med antallet af oplevede voldsformer. I relation til antallet af voldsformer konkluderede Ottosen & Østergaard (2018), at: *"…. Kvinder, der var udsatte for polyvictimicering, havde en højere risiko for at have lavere livstilfredshed i forhold til dem, der kun var udsat for én partnervoldsform"* (s. 60). I tidligere undersøgelse af kærestevold blandt unge 16-24 årige viste resultaterne ligeledes en klar sammenhæng imellem fysisk kærestevold og selvskadende adfærd. I nævnte undersøgelse svarede 49 % af de kærestevoldsramte kvinder ja til at have udøvet selvskadende adfærd mod 19 % af de unge, som ikke havde oplevet vold fra en kæreste. Samme adfærd sås ligeledes blandt mændene, hvor 29 % af kærestevoldsramte mænd svarede ja til at have udført selvskadende adfærd mod 7 % af ikke-kærestevoldsramte mænd (Plauborg et al., 2014).

Ifølge Ottosen & Østergaard (2018) synes konsekvenserne for de kærestevoldsramtes trivsel at være de samme uanfægtet af, om det er fysisk eller psykisk kærestevold, som personen har været udsat for. I nærværende undersøgelse ser vi ud over en højere forekomst af selvskadende adfærd også en hyppigere forekomst af stress, ensomhed, dårlig søvn, koncentrationsbesvær, hovedpine, mavepine, ondt i kroppen, angst og hukommelsestab blandt de kærestevoldsramte sammenlignet med de unge, der ikke er kærestevoldsramte. Nævnte problematikker med undtagelse af selvskadende adfærd er kun undersøgt i 2018 data, men vi ser ingen grund til at tro, at samme forhold ikke gør sig

gældende for 2017. Ottosen & Østergaard (2018) fandt, at dårligere selvoplevet helbred, en hyppigere forekomst af fysiske og psykiske lidelser, hyppigere forbrug af hash og andre euforiserende stoffer, øget koncentrationsbesvær, lavere livstilfredshed og mindre socialt samvær med venner er negativt forbundet med udsathed for kærestevold.
Kærestevold medfører deslige oftere kontakt til sundhedsvæsenet ved større forekomst af hospitalsindlæggelser og oftere kontakt til vagtlæger (Helweg-Larsen & Plauborg, 2014). Som tidligere diskuteret er det på baggrund af data ikke muligt at konkludere, hvorvidt der er en kausal sammenhæng mellem de beskrevne symptomer og kærestevold. Vi kan dog konstatere, at symptomerne optræder hyppigere hos personer, som har angivet at have været udsat for kærestevold end hos personer, som ikke har været udsat for kærestevold.

En forsat bevågenhed på kærestevold og dets konsekvenser er vigtig. Konsekvenser af både fysisk og psykisk karakter kan være mange og alvorlige for den kærestevoldsramte. Ifølge direktør i Danner, Susanne Phillipson, er en overvejende del af beboerne på Danners krisecentre kvinder, som i deres unge år har været i kæresteforhold med vold. Risikoen for at indgå i et voldeligt forhold er større, hvis kvinden i sine tidlige kæresteforhold har været udsat for vold (Altinget, 2012). Ud over konsekvenser for den enkeltes trivsel har det også både samfundsøkonomiske og sundhedsøkonomiske konsekvenser, hvis volden ikke stoppes. Ifølge Helweg-Larsen, Kruse, Sørensen & Brønnum-Hansen (2010) kan de estimerede årlige omkostninger relateret til partnervold løbe op i mindst 280 mio. kr.

I de senere år har der været øget opmærksomhed på psykisk kærestevold og de mulige konsekvenser heraf for ofrene. Den 26/3-2019 blev der i Folketinget vedtaget en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i straffeloven. Denne bestemmelse betyder, at psykisk vold nu kan straffes med bøde eller fængsel i op til 3 år (Poulsen, 2019).

7.0 Samlet konklusion

Ønsket og forventningen om at kunne anvende Center for Selvmordsforsknings ”Ungdomsbarometer” til rekruttering af unge, der har oplevet kærestevold, blev ikke indfriet. Årsagerne kan blandt mange være manglende interesse for Travellers-programmets indhold, aldersgruppen og den deraf kortere tid fra eksponering til parathed for modtagelse af hjælp, oplevelsen af skam forbundet med kærestevold og at deltagelse i programmet var forudsat tilladelse fra forældre.

Risikoen for at opleve kærestevold blandt unge er 2,7 gange større, hvis du er kvinde, end hvis du er mand. Oplevelsen med kærestevold har konsekvenser for den enkeltes trivsel. Dette stemmer overens med tidligere forskning på området, der samstemmende forbinder oplevelsen af kærestevold med mistrivsel. Kærestevold er forbundet med en øget mistrivsel, som bl.a. kan komme til udtryk ved selvskadende adfærd, stress, ensomhed, dårlig søvn, koncentrationsbesvær, hovedpine, angst, hukommelsestab, selvmordsforsøg, depression og lavere listilfredshed. Dog skal det pointeres, at data ikke viser, om der er en kausal sammenhæng imellem de beskrevne symptomer og kærestevold. Der er en øget risiko for oplevet kærestevold, hvis den unge ikke bor sammen med én eller begge forældre. Risikoen for at opleve kærestevold er over dobbelt så stor blandt unge, der går på en produktionsskole sammenlignet med elever på almen gymnasium.

Der er igennem det sidste årti kommet stigende øget bevågenhed på kærestevold. I kraft af de digitale mediers platform er oplysningskampagner med til at aftabuisere det at være udsat for kærestevold. I forbindelse med ”Lev uden volds” kampagne ”Vold kan forekomme” kunne man i 2017/2018 bl.a. se tre kortfilm om, hvad psykisk vold kan være. Vi ser samtidig også, at flere og flere personer står frem offentligt og deler deres oplevelser og erfaringer med kærestevold - bl.a. i videoer fra Det Kriminalpræventive Råd produceret af TV2 ECHO, hvilke ses og deles på forskellige digitale platforme som fx Facebook og YouTube. Vil øget oplysning og mulig aftabuisering betyde, at færre udsættes for kærestevold? At flere opsøger hjælp? Og vil øget oplysning medføre en stigning i

tilkendegivelse af oplevet kærestevold på baggrund af større viden om kærestevoldens mange ansigter? Forsat forskning inden for området kan være med til at besvare disse spørgsmål.

8.0 Advarselstegn hos din teenager

Nedenstående kan være tegn på, at din teenager er i et usundt eller voldligt forhold.

Kilde: Kolding Krisecenter (https://koldingkrisecenter.dk/viden/kaerestevold/)

- Din datter eller søn undskylder og finder på forklaringer for sin kærestes adfærd
- Din datter eller søn mister interessen for aktiviteter, der var vigtige for hende eller ham før forholdet
- Hun/han holder op med at bruge tid sammen med venner og veninder og bliver mere og mere isoleret
- Kæresten er meget jaloux
- Kæresten kontrollerer konstant din datter eller søn med opringninger og sms'er
- Din datter eller søn nævner kærestens voldlige adfærd, men gør straks efter grin med det
- Du oplever, at kæresten bliver rasende, slår på eller smadrer ting
- Din datter eller søn har uforklarlige skader, fx blå mærker, og kommer med forklaringer, der virker utroværdige.

9.0 Hvis du er udsat for kærestevold

Hvis du er udsat for kærestevold kan du søge viden og/eller hjælp ved nedenstående organisationer:

- Bryd Tavsheden (Brydtavsheden.dk)
- Lev uden vold (levudenvold.dk)
- For vild med dig, Det Kriminalpræventive Råd (forvildmeddig.dk)
- Offerrådgivningen Danmark (offerraadgivning.dk)
- LOKK, Landsorganisation af Kvindekrisecentre (lokk.dk)

10.0 Litteratur

Altinget (2012). *Danner: Forebyg kærestevold og spar penge.* Lokaliseret på: https://www.altinget.dk/social/artikel/danner-forebyg-kaerestevold-og-spar-penge.

Bryd Tavsheden (u.å). *Viden om vold.* Lokaliseret på: https://brydtavsheden.dk/om-vold/viden-om-vold/.

Deloitte Consulting, Pluss & Epinion (2016). på opdrag af Rådet for Ungdomsuddannelser. *Kombineret kvantitativ og kvalitativ analyse af AVU og produktionsskoleforløb.*

Finans Danmark (2018). *Unge, gæld og opsparing.* Lokaliseret på: https://www.epaper.dk/finansdanmark/unge,-g%C3%A6ld-og-opsparing-rapport/.

Glavind, I.B (2013). *Det sker ikke for mig: Unge kvinders fortællinger om kærestevold.* København: Dansk Psykologisk Forlag A/S.

Helweg-Larsen, K., Kruse, M., Sørensen, J., Brønnum-Hansen, H. (2010). *Voldens pris. Samfundsøkonomiske omkostninger ved vold mod kvinder*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Helweg-Larsen, K. & Larsen, H.B. (2010). *Unges sociale problemer i samspil eller isolerede problemer?* København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

Helweg-Larsen, K. & Plauborg, R. (2014). *De usynlige følger af kærestevold – En register-baseret opfølgning på kærestevoldsundersøgelsen i 2007.* København: Statens Institut for Folkesundhed. SDU.

Lev Uden Vold (u.å). *Hvad er vold.* Lokaliseret på: https://levudenvold.dk/viden-og-fakta/former-for-vold/hvad-er-vold/.

Lev uden vold (2019). *Årsrapport 2018. Tal fra pladsoversigten, nationale hotline, juridisk rådgivning og efterværnsgrupper.*

Ottosen, M.H. & Østergaard, S.V. (2018). *Psykisk Partnervold – En Kvantitativ kortlægning.* København: VIVE.

Plauborg, R., Johansen, K.B.H., Helweg-Larsen, K. (2012). *Kærestevold i Danmark – En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007-2011.* København: Statens Institut for Folkesundhed. SDU.

Poulsen, S.P. (2019). *lov om ændring i straffeloven og forskellige andre love (selvstændig bestemmelse om psykisk vold).* Lokaliseret på: https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=208457.

Regeringen (2014). *Indsats mod vold i familien og i nære relationer. National handlingsplan.* Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. https://um.dk/da/ligestilling/vold-i-familien/handlingsplaner/.

Schütt, N.M., Frederiksen, M.L., Helweg-Larsen, K. (2008). *Unge og kærestevold i Danmark – En landsdækkende undersøgelse af omfang, karakter og følger af vold blandt 16-24 årige med fokus på vold i kæresteforhold.* København: Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet. Minister for Ligestilling.

Sundhedsstyrelsen (1998). Udvalget til udarbejdelse af forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg i Danmark. *Forslag til handlingsplan til forebyggelse af selvmordsforsøg og selvmord i Danmark* (1. udgave). Lokaliseret på: https://selvmordsforskning.dk/forebyggelse/handleplaner/national-handlingsplan-og-anbefalinger/.

Zøllner, L (2015). *Kærestevold og dets følger*. Odense: Center for Selvmordsforskning.

Zøllner, L (2006). *Centrale begreber inden for selvskadende adfærd*. Faktaserien nr. 21. Odense: Center for Selvmordsforskning.

ISBN: 978-87-93124-47-9